

Az Irodalomtörténeti Kongresszus csütörtökön délelőtt az Akadémia dísztermében folytatta tanácskozásait. Az ülést Bóka László levelező-tag nyitotta meg, majd Nagy Péter, az irodalomtudományok kandidátusa tartotta meg referátumát *A szocialista realizmus kibontakozása a magyar irodalomban* címmel.

A délelőtti ülésen nagyjelentőségű előadást tartott V. R. Scserbina szovjet professzor, a nyelv- és irodalomtudományok doktora is. Bevezetőben arról beszélt, hogy némelyek úgy képzelik el a szocialista realizmust, mint valami absztrakt programot, amely spekulatív úton jött létre. Ezzel szemben a szocialista realizmus olyan módszer, mely korunk legjobb íróinak alkotásaiban gyakorlatilag testet ölt. A szocialista realizmus jelenti *Gorkijt, Majakovszkijt, Fagyjevet, Solohovot, Alekszej Tolszajt, Howard Fast-ot, Louis Aragont, Jorge Amadót, Johannes Berchert* és más világhírű írókat.

Ha a szocialista realizmust nem az élő nagy irodalom módszerének tekintjük, hanem bizonyos normatív előírások összességének, ez okozza a sematizmust — állapította meg V. R. Scserbina. — Az az alapvető érdek, hogy ne engedjük meg a szocialista realizmus elszegényesítését, harcba szólt az ellen az egyszerűsítő, helytelen, illetőleg szűk látókörű elképzelések ellen, amelyek a tévesen tájékozódó irodalmárokat vezetik. Mindezekelőtt azt a helytelen elképzelést részesítették éles bírálatban, amely szerint a szocialista realizmus holmi egyszerűs mindenkorra felállított irodalmi szabály. A szocialista realizmus alapvető kiinduló elve változatlanok maradnak, ugyanakkor az élet változása során azzal együtt állandóan gazdagodnak.

Scserbina professzor a továbbiakban az Októberi Forradalom jelentőségéről beszélt a szocialista realizmus gazdago-

dásával kapcsolatban. Ezután arról szólt, hogy a szocialista realizmus

harcban fejlődött,

harcban a legkülönbözőbb jobboldali ellenforradalmár, reakciós irányzatok ellen, valamint a baloldaliakodás, a dogmatizmus és a szektánsság különböző válfajai ellen. Emlékeztetett arra, hogy a jobboldali irányzatok részéről mindig éles támadások érik az irodalombeli pártvezetést és az irodalom eszmeiségének elvét. Ezeknek egyik legszembetűnőbb formája az, amikor alaptalanul szembeállítják egymással az élet igazságát és a politikai irányzatosságot, a művészet ismereti-érzelmi, másrészt eszmei feladatait. Látni kell ezzel szemben, hogy az eszme a művészi megismerésből, az élet belső törvényszerűségéből eredt következtetés. A párt vezetőszerepének igazi értelméről pedig egyszerűen mondotta Solohov: *»Azt mondják, hogy mi a párt utasítására írunk. Nem. Mi a szívünk parancsára írunk. Amde a mi szívünk a párté, a mi szívünk a népé.«*

V. S. Scserbina ezután arról szólt, hogy a szovjet irodalom tapasztalata szerint a kispolgári szűklátókörűség és minden olyan kísérlet, hogy az alkotás szabadságának

zászlaja alatt elbújjanak a történelem elől, a művészetben semmi jelentős alkotást nem hozott; viszont a párttal és eszméivel való elszakíthatatlan kapcsolat alapján nőttek fel olyan gigások, mint Gorkij és Majakovszkij és szá-

mos más nagy író. Az ő nagy-szerű alkotó tetteik adják a megtestesülését mindannak, amit a szocialista realizmus jelent.

Előadása következő részében V. R. Scserbina hangsúlyozta: az irodalomtudomány elsőrendű feladata, hogy a szocialista-realista módszer

történeti és elméleti előzményeit

kutassa. Marx és Engels műveiben már behatóan meghatározta a jövő művészetének általános jegyeit. Emellett a szocialista realizmus a klasszikus nemzeti irodalom egész kincsestárának örököse. Íróink a múlt nagy realiztáitól tanulnak, de a szocialista realizmus irodalomtörténeti előzményeit nemcsak a realista hagyományok jellemzik. Fagyajev a szovjet írók II. kongresszusán helyesen jelentette ki: *szerepük mindenkit övni a régi klasszikus hagyományok elszakításának vulgarizálásától, ami meglehetősen elterjedt...*

Az előadás megállapította, hogy a szocialista realizmusnak fel kell vennie örökségébe, kritikai megvilágítás céljából a múlt idők legkiválóbb romantikusait, valamint tanulmányozni kell az antik és a keleti irodalmakat. Mindenképpen abból kell kiindulni, hogy a szocialista realizmus a nemzeti klasszikus irodalom egész gazdagságának örököse. Mindig eszünkben kell tartanunk Lenin tanítását arról, hogy kritikailag tegyük magunkévá a múlt kultúrájának valamennyi igazi eredményét.

Ezután arról beszélt, hogy melyek a szocialista realizmus

újszerű tulajdonságai

a realizmus többi válfajaihoz képest. Egyrészt az előző művészi fejlődéstől nem szabad elszakítanunk a szocialista realizmust, másrészt meg kell látnunk benne az újat. Emlékeztetett a Szovjetunió Kommunista Pártjának a II. Írókongresszushoz küldött üzenetére, amelynek értelmében *lehetővé kell tenni a széles alkotói kezdeményezés megnyilvánulását, az író egyéni hajlamainak és izlésének megfelelő különféle formák és stílusok megválasztását.* Ezenkívül nagyobb figyelmet kell szentelni a művészet nemzeti

formáinak is. A szépirodalom nemzeti formáját nem lehet egyesüdvül a nemzeti nyelv formájával meghatározni. A nyelven kívül a művészet és az irodalom nemzeti formáját jelentős mértékben meghatározza mind a nép nemzeti jellegének sajátossága, mind különleges életformája, mind nemzeti kulturális hagyománya; de még az ország természeti jellege is, amely sajátos színezetet ad a nemzeti művészetnek. *A nemzeti kulturális forma szférája csaknem határtalan: az emberek mindennemű társadalmi ténykedésében megnyilvánul.*

Ezután arról beszélt V. R. Scserbina, hogy a szocialista realizmus már régóta nemcsak a szovjet irodalom alkotó módszere, hanem

világméretű jelentőséget

is nyert. Különösen nagymértékben testesültek meg a szocialista realizmus elvei a népi demokratikus országok íróinak alkotásában — állapította meg. — Ezek új utakat törtek a maguk irodalmában.

Hangsúlyozta, hogy a szocialista realizmus elvei a kapitalista országok irodalmában is megvalósíthatók. Megállapította ugyanakkor, hogy a kritikai realizmusnak minden

országban gazdag hagyományai vannak, ehhez a mozgalomhoz a kapitalista országokban jelenleg is sok tehetséges és becsületes író tartozik s keretei között a mi korunkban is sok eredmény érhető el. Szólt arról a továbbiakban, hogy a szovjet irodalom nagy befolyást gyakorol a világirodalomra és ugyanakkor a szovjet irodalom is gazdagodott a haladó külföldi írók tapasztalataival. Hangsúlyozta a szovjet irodalom bensőséges kapcsolatait a népi demokráciák irodalmával és megállapította, hogy a szovjet irodalom és kultúra szerepének kérdése nem oldható meg absztrakt, dogmatikus alapon. A külföldi irodalmakban a szocialista realizmus nem úgy jelenik meg, mint egy idegen országbeli tapasztalat »átültetésének« terméke, hanem szervesen bukkann fel mint nemzeti jelenség, amely gyökereit a nép életének sűrű rétegébe bocsátja le és új szakaszban folytatja a demokratikus kultúra hagyományait.

Ezután

az irodalomtörténések előtt álló feladatokról

szólt. Meg kell írni a szocialista realizmus kialakulásának történetét a különböző orszá-

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: **A szocialista realizmus**

Cím: **időszerű kérdései**

V. R. Scserbina előadása az irodalomtörténeti

kongresszus harmadik napján

Forrás: *Szovjet nép*

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Idő: *1955*

Személy:

Helyszám:

81(063)

1955. 1. 05.